

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.410.004.05.2023

Pani
Alina Szerling
p.o. Dyrektora Oddziału
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Radomiu
ul. Dionizego Czachowskiego 21a
26-600 Radom

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/032 Dochodzenie składek przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Radomiu ¹ ul. Dionizego Czachowskiego 21a, 26-600 Radom
Kierownik jednostki kontrolowanej	Alina Szerling, p.o. Dyrektora Oddziału ZUS w Radomiu, od 15 maja 2019 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił Jarosław Socha, Dyrektor Oddziału ZUS w Radomiu, od 1 sierpnia 2017 r. do 14 maja 2019 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Sprawdzanie zgłaszania do ubezpieczenia i udzielania ulg w opłacaniu składek. 2. Dochodzenie należności z tytułu składek i udzielania ulg w ich spłacie.
Okres objęty kontrolą	2019-2022 oraz okres wcześniejszy i późniejszy, jeżeli dotyczył on należności występujących w terminie objętym kontrolą
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny
Kontrolerzy	1. Adrian Przepiórka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPS/48/2023 z dnia 3 lipca 2023 r. 2. Mateusz Pastuszko, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPS/47/2023 z dnia 3 lipca 2023 r. 3. Kamil Strenkowski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPS/52/2023 z dnia 24 lipca 2023 r.

(akta kontroli: tom 1, str. 1-3)

¹ Dalej: Oddział ZUS w Radomiu lub O/ZUS w Radomiu.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2019-2022 O/ZUS w Radomiu prawidłowo weryfikował zgłaszanie przez płatników osób do ubezpieczeń oraz udzielał zwolnień w opłacaniu składek, a także podejmował adekwatne działania w celu weryfikacji obowiązku zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego.

Oddział zgodnie z przyjętymi i przekazanymi przez Głównego Inspektora Kontroli ZUS⁴ założeniami i parametrami planowania kontroli płatników składek planował i realizował kontrole płatników składek. Celem dochodzenia należności od dłużników stosował wszystkie dostępne mu środki egzekucyjne.

W badanym okresie wskaźnik dochodzenia należności wynosił od 80,2% w III kw. 2021 r. do 93,5% w IV kw. 2022 r., a wskaźniki poprawności obsługi kont płatników składek kształtowały się na poziomie od 87,9% w I kw. 2019 r. do 93,8% w IV. kw. 2022 r. Od III kwartału 2021 r. do końca 2022 r. efektywność zawieranych układów ratałnych każdorazowo kształtowała się na poziomie powyżej 98%.

Pogorszeniu uległa natomiast zarówno terminowość wystawiania tytułów wykonawczych jak i efektywność egzekucji, które spadły porównując IV kw. 2019 r. i IV kw. 2022 r. odpowiednio z 63,2% do 47,4% i z 53,6% do 50,8%.

Stwierdzone w wyniku kontroli nieprawidłowości polegały m.in. na niepoinformowaniu Państwowej Inspekcji Pracy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Warszawie Oddział w Radomiu⁵ o wynikach postępowania w sprawie nieprawidłowości, odpisaniu trzech z pięciu objętych analizą wniosków o odpisanie przedawnionych należności na 4422,5 tys. zł od 728 do 2652 dni od upływu terminu przedawnienia / skorygowania należności, co stanowiło naruszenie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych⁶ oraz art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁷, dopuszczeniu do przedawnienia należności z winy ZUS w łącznej kwocie 245,7 tys. zł w trzech spośród pięciu badanych wniosków o odpisanie przedawnionych należności.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Sprawdzanie zgłaszania do ubezpieczenia i udzielania ulg w opłacaniu składek

Opis stanu faktycznego

1.1. W zakresie weryfikacji prawidłowości zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego w O/ZUS w Radomiu obowiązywały wprowadzone zarządzeniami Prezes ZUS⁹ procedura do procesu 2.1. „Orzecznictwo w sprawach ubezpieczeń,

³ NIK formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: GIK ZUS.

⁵ Dalej: OIP w Warszawie Oddział w Radomiu.

⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 1230, ze zm., dalej: ustawa o sus.

⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm., dalej: uor.

⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Procedurę do procesu 2.1. „Orzecznictwo w sprawach ubezpieczeń, składek i właściwego ustawodawstwa” ustanowiono Zarządzeniem nr 26 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie wprowadzenia procedury do procesu 2.1. „Orzecznictwo w sprawach ubezpieczeń, składek i właściwego ustawodawstwa”. Procedura do procesu 2.2. „Ustalenie danych na kontaktach” została wprowadzona Zarządzeniem nr 27 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie wprowadzenia procedury do procesu 2.2. „Ustalenie danych na kontaktach”.

składek i właściwego ustawodawstwa” oraz procedura do procesu 2.2. „Ustalanie danych na kontaktach”.

(akta kontroli: tom 2, str. 487 – Płyta CD nr 3)

W okresie objętym kontrolą liczba płatników składek zmniejszyła się ze 125 906 na koniec 2019 r. do 75 959 na koniec 2022 r. Liczba nowych płatników składek oraz wyrejestrowanych wynosiła odpowiednio: 4018 i 5581 w 2019 r., 3790 i 4671 w 2020 r., 4057 oraz 4985 w 2021 r., a także 4030 i 6129 w 2022 r.

Stan kont aktywnych w latach 2019-2022 wynosił kolejno: 40 483, 41 727, 42 842 i 42 723, a nieaktywnych: 85 423, 87 826, 40 177 oraz 33 236. Zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła, że spadek liczby nieaktywnych kont płatników składek spowodowany był centralnym przyporządkowaniem kont trwale nieaktywnych do wydzielonej jednostki w skali kraju¹⁰.

(akta kontroli: tom 1, str. 10-11, 215)

Pracownicy Wydziału Ubezpieczeń i Składek (Wydział UBS) prowadzili postępowania w zakresie ustalenia okresu podlegania i podstaw wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, posiadających wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej¹¹. Weryfikowano w szczególności brak założonego konta w ZUS oraz rozbieżności pomiędzy danymi na koncie płatnika w ZUS, a wnioskiem w CEIDG. Informacje o ww. przypadkach przekazywano z Wydziału Obsługi Klientów i Korespondencji (Wydział OKK) do Wydziału UBS. W ramach bieżącej pracy Wydział UBS za pomocą aplikacji D6¹² prowadził postępowania na podstawie wygenerowanych raportów D6, które wskazywały pracownikom nieprawidłowości występujące na kontaktach płatników, w tym brak zgłoszenia do ubezpieczeń przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, w sytuacji posiadania konta płatnika w ZUS założonego na podstawie wpisu w CEIDG. Zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła, że do Wydziału UBS wpływały również informacje o osobach prowadzących pozarolniczą działalność bez wpisu do CEIDG. Zakład nie prowadził jednak postępowań w zakresie podlegania ubezpieczeniom wobec tych osób – brak wpisu do CEIDG oznaczał brak tytułu do ubezpieczeń.

(akta kontroli: tom 1, str. 7-8, 422-423)

W wyniku kontroli akt jednego z płatników¹³ stwierdzono, że od 17 czerwca 2013 r. do końca stycznia 2020 r. prowadził działalność gospodarczą zgłoszoną do CEIDG nie odprowadzając składek na ubezpieczenia społeczne. Z uwagi na niezłożenie przez niego w ustawowych terminach dokumentów rozliczeniowych oraz brak zgłoszenia do ZUS, O/ZUS w Radomiu nie podjął działań zmierzających do wyegzekwowania należności składkowych, pomimo że informacja o zarejestrowaniu działalności przez płatnika została przetworzona przez aplikację ZUS¹⁴. Skutkowało to przedawnieniem należności¹⁵ w wysokości 16 tys. zł. W aplikacji EPWD prowadzono rejestr analizowanych przez komórki organizacyjne Oddziału ZUS w Radomiu spraw jednak nie możliwe było określenie skali występowania tego rodzaju sytuacji.

Z-ca naczelnika Wydziału UBS wyjaśniła, że wstępną obsługą wniosków zajmował się Wydział OKK. Wydział UBS prowadził postępowania po uzyskaniu od niego zlecenia w zakresie zaistniałych nieprawidłowości na koncie płatnika¹⁶. W tym przypadku płatnik nie złożył w ustawowych terminach dokumentów zgłoszeniowych

¹⁰ Konta trwale nieaktywne – konta, na których po upływie 60 miesięcy od daty wyrejestrowania jest saldo 0. W przypadku wznowienia działalności, konto jest przyporządkowywane do Oddziału zgodnie z siedzibą płatnika.

¹¹ Dalej: CEIDG.

¹² Analiza konta płatnika.

¹³ Akta płatnika o nr 310200/71.

¹⁴ 11 czerwca 2013 r. zostało sporządzone w KSI ZUS zgłoszenie ZUS ZFA w ramach jednego okienka.

¹⁵ Należności przedawniły się między 11 lipca 2018 r., a 11 sierpnia 2020 r.

¹⁶ W wyniku wpływu wpisu/jego zmiany/wykreślenia z CEIDG.

oraz rozliczeniowych, pomimo, że ciążył na nim taki obowiązek¹⁷. Na wpisie złożono deklarację rozpoczęcia działalności co nie oznaczało że osoba ta rozpocznie lub rozpoczęła już działalność. Wydział UBS nie miał możliwości weryfikacji spraw w przypadku gdy osoba nie dopełniła obowiązków złożenia stosownych dokumentów. Z kolei zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła, że działania zmierzające do egzekwowania należności składkowych mogły być podjęte po zaewidencjonowaniu na koncie płatnika dokumentów rozliczeniowych, z których wynikały należności do zapłaty. W związku z tym, że na koncie płatnika nie było zaewidencjonowanego dokumentu zgłoszeniowego, jak również dokumentów rozliczeniowych i wpłat, konto zostało automatycznie wyrejestrowane z datą zgłoszenia, tj. 17 czerwca 2013 r. Dokumenty rozliczeniowe sporządzono 7 maja 2020 r. kiedy część należności uległa przedawnieniu. Wobec należności nieprzedawnionych Oddział ZUS w Radomiu podjął działania przedegzekucyjne.

(akta kontroli: tom 1, str. 426, 528-530, 538-539, tom 2, str. 1-2, 485)

1.2. W latach 2019-2022 szacunkowe zmniejszenie wpływów składkowych na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne z tytułu obowiązywania ulgi na start dla płatników składek, podległych pod O/ZUS w Radomiu wynosiło kolejno: 4227,5 tys. zł, 4787 tys. zł, 5996,6 tys. zł oraz 5998,8 tys. zł¹⁸. W okresie tym zarejestrowano kolejno: 3576, 3504, 4076 i 3793 wniosków o udzielenie ulgi na start. Z kolei we wszystkich 43 Oddziałach ZUS w 2021 r. zmniejszenia przychodów z działalności, w wyniku korzystania ze zwolnienia w opłacaniu składek na podstawie art. 31zo ust. 12 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych¹⁹ wyniosły 1288 tys. zł²⁰.

W przypadku ulgi na start analizą objęto dane z raportów do monitorowania płatników według stanu na 31 grudnia 2019 r. i 31 grudnia 2022 r., a w zakresie ulgi udzielanej na podstawie art. 31zo ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19²¹ dane z zestawienia z Kompleksowego Systemu Informatycznego²² według stanu na 31 grudnia 2021 r. Badanie wykazało, że wszystkie pięć podmiotów prowadziło działalność, która uprawniała je do korzystania z ulgi covidowej.

(akta kontroli: tom 1, str. 7, 211)

1.3. GIK ZUS przekazywał rokrocznie założenia i parametry kontroli płatników składek. W 2022 r. zidentyfikował w nich m.in. ryzyko nieprawidłowości lub nadużyć w zakresie udzielonego płatnikowi składek wsparcia mającego na celu ochronę zatrudnienia, zmniejszenie obciążeń i zachowanie płynności finansowej w ramach Tarczy antykryzysowej. O/ZUS w Radomiu uwzględnił je w zakresach przeprowadzanych kontroli. Ponadto w aplikacji BRDKP zdefiniował pięć ryzyk w zakresie wsparcia mającego na celu ochronę zatrudnienia, zmniejszenie i zachowanie płynności finansowej w ramach Tarczy antykryzysowej.

Zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła, że pracownicy Wydziału UBS w ramach pracy bieżącej na tle otrzymanych zleceń z innych komórek w zakresie wyjaśnienia różnych nieprawidłowości na kontach płatników, dokonywali analizy poprawności zapisów na koncie płatnika – w tym weryfikowali okresy podlegania ubezpieczeniom społecznym lub ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie poprzedzającym zgłoszenie do ubezpieczenia

¹⁷ Zgodnie z art. 36 ust. 4 ustawy o sus płatnik ma obowiązek złożenia zgłoszenia do ubezpieczeń w ciągu siedmiu dni od daty faktycznego rozpoczęcia działalności.

¹⁸ Ulga obliczona jako suma składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe oraz wypadkowe) należnych od kwot 30% minimalnego wynagrodzenia w danym roku.

¹⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1327, ze zm., dalej: ustawa o przeciwdziałaniu COVID-19.

²⁰ Z uwagi na niewielką liczbę wniosków, statystyka prowadzona była bez podziału na oddziały ZUS.

²¹ Dalej: Ulga covidowa.

²² Dalej: KSI.

zdrowotnego w związku z korzystaniem z ulgi na start. Wykorzystywali do tego dostępne aplikacje: analiza konta płatnika D6, punkt informacyjny (PI) oraz obsługa konta ubezpieczonego (OU).

Płatnicy pod rygorem odpowiedzialności karnej składali oświadczenia o spełnianiu warunków uprawniających do zwolnienia z obowiązku opłacania składek na podstawie art. 31zo ust. 12 ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19. Zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła, że w związku z tym, że Zakład ma pięć lat na podjęcie losowej weryfikacji złożonych oświadczeń, przygotowane zostały już narzędzia do losowej weryfikacji spraw i zgodnie z przekazywanymi informacjami z Centrali ZUS w tym roku ma nastąpić ich wdrożenie i realizacja tego zadania.

(akta kontroli: tom 1, str. 8-9, 63-92)

1.4. W latach 2019-2022 w ZUS obowiązywała ustanowiona zarządzeniem Prezes ZUS²³ procedura do procesu 5.1. „Kontrola płatnika składek”.

W okresie tym O/ZUS w Radomiu skontrolował ogółem 1918 płatników składek (950 kontroli w 2019 r., 218 kontroli w 2020 r., 342 kontrole w 2021 r. oraz 408 kontroli w 2022 r.)²⁴. Spośród nich 1721, tj. 89,7% było kontrolami wynikowymi. Inspektor kontroli ZUS kierujący Wydziałem Kontroli Płatników Składek (Wydział KPS) wyjaśniła, że spadek liczby przeprowadzonych w latach 2020-2022 względem ilości kontroli z 2019 r. spowodowany był m.in. podejmowanymi działaniami mającymi na celu ograniczanie ryzyka rozprzestrzeniania się na terenie kraju koronawirusa wywołującego chorobę COVID-19, zmniejszeniem liczby inspektorów ZUS, którzy przeprowadzali kontrolę oraz dążeniem do uzyskania jak najwyższego stopnia skontrolowania płatników składek zgłaszających do ubezpieczeń 21 i więcej ubezpieczonych (zgodnie z założeniami i parametrami planowania kontroli płatników składek).

W 2019 r. u płatników zatrudniających 201-500 ubezpieczonych O/ZUS w Radomiu zaplanował i przeprowadził o siedem kontroli mniej niż wynikało to z założeń i paramentów GIK ZUS. Z kolei w 2022 r. u płatników zatrudniających 501 i więcej ubezpieczonych Oddział ZUS w Radomiu zaplanował i przeprowadził o dwie kontrole mniej niż wynikało to z założeń i paramentów GIK ZUS. Kierująca Wydziałem KPS wyjaśniła, że zaplanowanie i niezrealizowanie ilości kontroli zgodnej z przekazanymi przez GIK ZUS parametrami i założeniami spowodowane było niewystarczającą liczbą płatników spełniających założenia i parametry planowania w 2019 i 2022 roku. Zgodnie z założeniami i parametrami planowania kontroli płatników składek przyjętymi na lata 2019 i 2022 w rocznych planach kontroli nie mogli znaleźć się płatnicy składek typowani na podstawie ryzyka przedawnienia należności, u których od poprzedniej pełnozakresowej kontroli nie upłynęło 60 miesięcy. W 2019 r. O/ZUS w Radomiu przeprowadził u płatników składek zatrudniających 21-200 ubezpieczonych o 105 kontroli więcej niż wynikało to z założeń i paramentów GIK ZUS oraz jedną kontrolę więcej u płatników składek zatrudniających 501 i więcej ubezpieczonych. Z kolei w 2022 r. u płatników składek zatrudniających 21-200 ubezpieczonych Oddział ZUS w Radomiu wykonał o 76 kontroli więcej niż wynikało to z założeń i paramentów GIK ZUS.

W pozostałym zakresie w roku 2019 i 2022²⁵ liczba przeprowadzonych kontroli u płatników zatrudniających powyżej 21 ubezpieczonych była równa lub wyższa od liczby przyjętej założeniami i parametrami GIK ZUS przekazanymi na dany rok.

²³ Zarządzenie nr 32 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie wprowadzenia procedury do procesu 5.1. „Kontrola płatnika składek” ze zm.

²⁴ Były to kontrole okresowe problemowe, koordynowane przez Centralę ZUS, na podstawie typowania w aplikacji BRKP oraz kontrole doraźne.

²⁵ Lata 2020 i 2021 zostały wyłączone z analizy z uwagi na okres trwania pandemii COVID-19.

W 2019 i 2022 realizacja planu kontroli kształtowała się odpowiednio na poziomie 112,2%²⁶ oraz 119,3%.

(akta kontroli: tom 1, str. 550 – Płyta CD nr 5, 203, 434-436, 495-496, tom 2, str. 12, 487 – Płyta CD nr 3)

W okresie objętym kontrolą docelowy poziom zatrudnienia inspektorów kontroli w O/ZUS w Radomiu²⁷ wynosił 24 etaty. Według stanu na koniec poszczególnych lat objętych kontrolą etatyzacja na tych stanowiskach wynosiła odpowiednio: 22 inspektorów, 22 inspektorów i jeden kandydat, 22 inspektorów i jeden kandydat oraz 15 inspektorów i czterech kandydatów.

(akta kontroli: tom 1, str. 227)

W celu sprawdzenia prawidłowości realizacji kontroli płatników szczegółową analizą objęto łącznie 15 kontroli²⁸. W wyniku badania stwierdzono, że:

- termin realizacji kontroli wynosił od dziewięciu do 24 dni. Okres realizacji rodzaju kontroli, był zgodny z przyjętymi i przekazanymi przez GIK ZUS założeniami i parametrami planowania kontroli płatników składek;
- zakres kontroli dotyczył m.in. prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany był Zakład oraz zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego oraz prawidłowości i rzetelności danych przekazanych do ZUS we wniosku o świadczenie postojowe na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19;
- przypis składek²⁹ wynosił 94,5 tys. zł, odpis składek³⁰ – 481,1 tys. zł, nadpłaty zasiłków – 20,7 tys. zł, niedopłaty zasiłków 5,3 tys. zł oraz różnice w rozliczaniu świadczeń – 23,8 tys. zł;
- w terminie 30 dni od daty otrzymania protokołu kontroli płatnicy składek przekazywali dokumenty korygujące zgodne z ustaleniami kontroli. Pracownicy Oddziału ZUS w Radomiu monitorowali to w systemie KSI ZUS.

(akta kontroli: tom 1, str. 495-496, tom 2, str. 7-11)

1.5. Głównym źródłem pozyskiwania informacji w zakresie naruszania zasad realizacji obowiązku ubezpieczenia społecznego były zawiadomienia otrzymywane z Państwowej Inspekcji Pracy³¹. Współpraca PIP z ZUS odbywała się na podstawie porozumienia z 5 listopada 2010 r. między Prezesem ZUS a Głównym Inspektorem Pracy w sprawie współdziałania organów Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Państwowej Inspekcji Pracy³².

W kontrolowanym okresie OIP w Warszawie Oddział w Radomiu 18 pismami³³ poinformował O/ZUS w Radomiu o wynikach kontroli, a także nieprawidłowościach dotyczących legalności zatrudnienia oraz ubezpieczeń społecznych. O/ZUS w Radomiu otrzymywał również informacje o naruszeniu zasad realizacji obowiązku

²⁶ W 2019 r. dokonano korekty planu kontroli. Wykonanie uwzględnia plan po zmianach.

²⁷ Zgodnie z Załącznikiem nr 1 do Zasad Postępowania Oddziałów Zakładu Wynikających Ze Standaryzacji Zatrudnienia w Obszarze KPS z 25 maja 2011 r.

²⁸ W tym 11 kontroli przeprowadzonych w latach 2019-2022 u płatników zgłaszających co najmniej 501 ubezpieczonych, dwie kontrole przeprowadzone w I kw. 2019 u płatników zgłaszających od 201 do 500 ubezpieczonych oraz dwie kontrole przeprowadzone w II kw. 2019 r. u płatników zgłaszających od 201 do 500 ubezpieczonych.

²⁹ Przypis składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

³⁰ Odpis składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

³¹ Dalej: PIP.

³² Dalej: Porozumienie.

³³ Trzy w 2019 r., pięć w 2020 r., trzy w 2021 r. oraz siedem w 2022 r.

ubezpieczenia społecznego od innych podmiotów, takich jak np. urząd skarbowy, inspektorat transportu drogowego, a także od sygnalistów.

O/ZUS w Radomiu nie prowadził ewidencji w zakresie kwot należności odzyskanych z tytułu przekazanych informacji o naruszeniu zasad opłacania składek od innych podmiotów.

Badaniem objęto wszystkie 14 przypadków naruszenia przepisów zgłoszonych do O/ZUS w Radomiu przez OIP w Warszawie Oddział w Radomiu. Stwierdzono, że Oddział ZUS w Radomiu po uzyskaniu informacji o potencjalnych nieprawidłowościach w ośmiu przypadkach podjął działania, których celem było dochodzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne lub wyjaśnienie sprawy, w dwóch przypadkach sprawy były w trakcie wyjaśniania, w jednym przypadku sprawę przekazano do I Oddziału ZUS w Warszawie, zgodnie z siedzibą płatnika. W jednym przypadku nie odnotowano wpływu pisma wysłanego przez OIP w Warszawie Oddział w Radomiu³⁴. Ponadto w dwóch przypadkach³⁵ O/ZUS w Radomiu nie prowadził postępowań wyjaśniających z uwagi na brak danych identyfikacyjnych w otrzymanych pismach. Zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła, że Wydział UBS nie prowadził postępowania wyjaśniającego z uwagi na brak określenia numerów PESEL oraz innych danych ubezpieczonych. W jednym przypadku analiza konta płatnika wykazała, że do ubezpieczenia została zgłoszona już osoba o takim samym imieniu i nazwisku oraz w okresie wskazanym w piśmie przez OIP. Z kolei w drugiej sprawie płatnik poinformował Oddział ZUS w Radomiu, że nie posiadał danych adresowych i numeru PESEL. Pracownik Wydziału UBS podjął próbę ustalenia numeru PESEL posiłkując się aplikacją PESEL-KEP jednakże w oparciu o dane zawarte w aplikacji nie było to możliwe.

O/ZUS w Radomiu w sześciu przypadkach (z 14) nie poinformował OIP w Warszawie Oddział w Radomiu o wynikach podjętych działań, co naruszało postanowienia § 4 ust. 2 porozumienia z 5 listopada 2010 r. między Prezesem ZUS a Głównym Inspektorem Pracy w sprawie współdziałania organów ZUS i PIP. Opis powyższej nieprawidłowości znajduje się w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom 1, str. 156-159, 161-192, 197-200, 432-433, 437-439, 530, 535-537)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na tym, że O/ZUS w Radomiu w sześciu przypadkach³⁶ (z 14) nie poinformował PIP o wynikach postępowania w sprawie nieprawidłowości. Stanowiło to naruszenie § 4 ust. 2 porozumienia, zgodnie z którym ZUS zobowiązał się do niezwłocznego informowania PIP o wynikach postępowania w sprawie nieprawidłowości.

Zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła, że Oddział ZUS w Radomiu nie poinformował PIP o wynikach podjętych działań ponieważ OIP w Warszawie Oddział w Radomiu przekazał informację do wykorzystania służbowego, tj. bez konieczności przekazywania informacji zwrotnej.

Zdaniem NIK przekazanie pism przez OIP w Warszawie Oddział w Radomiu z adnotacją, że są do służbowego wykorzystania nie może być podstawą do nieprzestrzegania postanowień porozumienia, w szczególności, że w tym zakresie w O/ZUS w Radomiu postępowano w sposób niejednolity. W trakcie kontroli stwierdzono, że O/ZUS w Radomiu w niektórych przypadkach zawiadamiał³⁷ PIP

³⁴ Pismo zostało wysłane do ZUS przez sekretariat oddziału PIP w Radomiu w dniu 31 maja 2022 r.

³⁵ Pismo o nr WA-0530.53.8.2022 oraz pismo o nr WA-0579.53.22.2021.1.

³⁶ Pisma z dnia 21 września 2020 r. o nr 150637-53-K006-Lz01/20, 27 stycznia 2020 r. o nr WA-OOROA-02.0600.1068.2019.3, 11 maja 2021 r. o nr WA-0264.53.10.2021.1, 10 lutego 2022 r. o nr WA-0657.53.59.2021.9, 11 marca 2022 r. o nr WA-0530.53.8.2022.1, 11 lutego 2022 r. o nr WA-0637.53.5.2022.6.

³⁷ Na przykład pismo o nr WA-0412.53.23.2020.1. z dnia 28 września 2020 r.

o podjętych działaniach pomimo, iż w treści pism z OIP w Warszawie Oddziału w Radomiu zawarto adnotację, że przekazano je do służbowego wykorzystania.

(akta kontroli: tom 1, str. 163-184, 197-200, 432-433, 437-439)

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2019-2022 O/ZUS w Radomiu prawidłowo weryfikował obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego, udzielał zwolnień w opłacaniu składek a także podejmował adekwatne działania w celu weryfikacji obowiązku zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego.

Oddział ZUS w Radomiu zgodnie z przyjętymi i przekazanymi przez GIK ZUS założeniami i parametrami planowania kontroli płatników składek planował i realizował kontrole płatników składek. W przypadku sześciu z 14 zawiadomień przekazanych przez OIP w Warszawie Oddział w Radomiu, Oddział ZUS w Radomiu nie udzielił informacji o wynikach postępowania w sprawie nieprawidłowości, do czego był zobowiązany na podstawie § 4 ust. 2 porozumienia.

OBSZAR

2. Dochodzenie należności z tytułu składek i udzielanie ulg w ich spłacie.

Opis stanu faktycznego

2.1. Stan należności z tytułu składek na koniec 2019 r. wynosił 390 219,4 tys. zł i wzrósł do 437 459,2 tys. zł na koniec 2022 r.³⁸. W latach 2019-2022 liczba dłużników Oddziału ZUS w Radomiu wynosiła odpowiednio: 20 146, 20 746, 17 171 oraz 18 260³⁹. W zakresie weryfikacji prawidłowości i terminowości działań dotyczących obsługi kont płatników składek podejmowanych przez pracowników komórek Rozliczeń Kont Płatników Składek (RKS) w O/ZUS w Radomiu, obowiązywała procedura do procesu 3.1. „Obsługa salda konta płatnika”⁴⁰.

(akta kontroli: tom 1, str. 195, tom 2, str. 14, 52-62, 487 – Płyta CD nr 3)

W zakresie prawidłowości i terminowości działań podejmowanych przez pracowników RKS kontrolą objęto 12 z 30 największych dłużników w latach 2019-2022. Łączna wartość zadłużenia objętych próbą dłużników na koniec kontrolowanych lat wynosiła kolejno: 13 959,2 tys. zł, 23 645,4 tys. zł, 42 382,8 tys. zł oraz 26 767,6 tys. zł. Stanowiło to 3,6%, 5,7%, 9,7% oraz 6,1% całości zadłużenia w poszczególnych latach. Badanie akt dłużników wykazało, że:

- w siedmiu przypadkach prowadzono działania przedegzekucyjne, tj. wystawiono upomnienie oraz decyzje o wysokości zadłużenia. Przestrzegano terminu ustalenia zaległości, tj. okresu między powstaniem należności składowej, a wysłaniem upomnienia. Okres ten mieścił się w terminie przeglądu konta płatnika ustalonym w standardzie częstotliwości⁴¹. W pozostałych pięciu przypadkach O/ZUS w Radomiu nie prowadził działań przedegzekucyjnych;
- Oddział ZUS w Radomiu m.in. przeprowadzał analizy konta dłużników, informował ich o stanie należności, monitorował układy ratalne i składki odroczone, wystawiał zaświadczenia o niezaleganiu, upomnienia, decyzje oraz wzywał do złożenia deklaracji;
- w RKS przed każdym wystawieniem dokumentu, sporządzeniem noty księgowej czy rozliczaniem konta, prowadzono analizy dokumentów rozliczeniowych, wpłat i not księgowych. RKS uzgadniał obroty i salda środków wpływających na

³⁸ Na koniec lat 2020 i 2021 stan należności z tytułu składek wynosił kolejno: 414 712,5 tys. zł i 438 114,8 tys. zł.

³⁹ Liczba kont z zadłużeniem $\geq 0,01$ zł. Na podstawie danych monitoringu.

⁴⁰ Zarządzenie Prezesa ZUS z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie wprowadzenia procedury do procesu 3.1. „Obsługa salda konta płatnika”, ze zm.

⁴¹ Podjęcie konta do obsługi z saldem WN – nie rzadziej niż raz na 3 miesiące, z wyłączeniem kont z aktywnym tytułem wykonawczym, na które wpłynęły wpłaty WRI. (załącznik nr 3 Instrukcja analizy konta płatnika do procedury do procesu 3.1. „Obsługa salda konta płatnika”).

rachunek bankowy Oddziału w Radomiu (rachunek dedykowany do obsługi wpływów egzekucyjnych).

(akta kontroli: tom 1, str. 30-33, 217, 497-500, tom 2, str. 17, 69-177, 497-500)

2.2. Przyznawanie i realizacja ulg w formie umów o rozłożenie należności z tytułu składek na raty lub odroczenia terminu płatności regulowała procedura do procesu 4.1. „Obsługa ulg i umorzeń”⁴². Liczba i kwota udzielonych ulg w opłacaniu należności na koniec lat 2019-2022 wynosiła odpowiednio: 1345 i 89 592,1 tys. zł, 1375 i 101 151 tys. zł, 1249 i 110 260,7 tys. zł oraz 1328 i 126 363,8 tys. zł.

(akta kontroli: tom 1, str. 195, tom 2, str. 15, 52-62)

Szczegółową kontrolą w zakresie przyznawania i realizacji ulg objęto sześciu dłużników z 30 płatników posiadających największe zadłużenie⁴³, z którymi zawarto 61 umów o odroczeniu płatności składek lub rozłożeniu na raty. W stosunku do żadnego z nich nie były prowadzone postępowania egzekucyjne, a jeden należał do tzw. „płatników strategicznych”.

Analizą objęto 18 z 61 umów⁴⁴ zawartych z dłużnikami w latach 2019 -2022⁴⁵. Łączna kwota odroczonej lub rozłożonej na raty składek⁴⁶ wynosiła 38 287,5 tys. zł, co stanowiło 9% wartości ogółu zawartych umów o odroczeniu płatności składek lub rozłożeniu na raty. Analiza akt ww. płatników wykazała, że:

- spośród sześciu płatników objętych badaną próbą w zakresie ulgi w postaci układów ratalnych i odroczeń płatności składek w jednym przypadku zadłużenie w kwocie 1743,3 tys. zł zostało spłacone, w trzech przypadkach zadłużenie zmniejszyło się⁴⁷, natomiast w dwóch przypadkach udzielenie ulg nie przyczyniło się do zmniejszenia zadłużenia płatników⁴⁸.

Zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła, że w pierwszym przypadku zadłużenie na koncie płatnika mimo zawartych ulg zwiększyło się ponieważ płatnik nie realizował terminowo należności wynikających z harmonogramów spłaty oraz należności z tytułu bieżących składek. ZUS nie mógł podjąć działań zmierzających do odzyskania należności z uwagi na otwarte postępowanie sanacyjne. Po jego zakończeniu niezwłocznie wdrożono postępowanie egzekucyjne. Natomiast drugi płatnik składek zawarł z ZUS wiele umów o rozłożenie zadłużenia na raty, a wzrost wysokości zadłużenia związany był m.in. ze wzrostem wysokości składek deklarowanych przez płatnika na przestrzeni kolejnych lat. Na koniec 2022 r. wzrost ten wyniósł 93% względem końca 2019 r.

- wewnętrzne wnioski opracowano zgodnie z obowiązującymi wzorami⁴⁹, w oparciu o przeprowadzoną analizę finansową oraz jednolite standardy udzielania ulg i umorzeń⁵⁰;
- w przypadku dwóch płatników raty układów ratalnych⁵¹ opłacane były nieterminowo. Przekroczenia terminu zapłaty wynosiło od jednego do 18 dni;
- w dwóch przypadkach⁵² dłużnik nieterminowo opłacał raty oraz składki bieżące. Nieopłacenie przez niego 21 z 30 rat oraz ośmiu z 10 rat skutkowało zerwaniem układu ratalnego.

⁴² Wprowadzona zarządzeniem nr 29 Prezesa ZUS z 31 marca 2017 r. ze zm.

⁴³ W tym czterech dłużników z próby 12 opisanej w punkcie 2.1. wystąpienia pokontrolnego.

⁴⁴ 14 umów dotyczyło rozłożenia należności na raty, a 47 odroczenie terminu płatności.

⁴⁵ Po trzy umowy zawarte z każdym dłużnikiem.

⁴⁶ 10 umów dotyczyło rozłożenia składek na raty, a osiem odroczenia terminu płatności składek, a. W tym siedem umów zawarto na podstawie szczególnych rozwiązań obowiązujących w związku tarczą antykrzysową.

⁴⁷ ID płatnika: 219209634 – zadłużenie zmniejszyło się o 66,2%, ID płatnika: 225248357 – o 47,1% oraz ID płatnika: 232158983 - o 31,3%.

⁴⁸ ID płatnika: 1883559 – zadłużenie zwiększyło się o 642,3% oraz ID płatnika: 1974160 – o 28,3%.

⁴⁹ Wzory nr 23, 32, 55 stanowią załączniki do procedury do procedury 4.1. „Obsługa ulg i umorzeń”.

⁵⁰ Określono je w załączniku nr 7 do procedury do procesu 4.1. „Obsługa ulg i umorzeń”.

⁵¹ Umowa nr 310000/01141/21 z 19 maja 2021 r., umowa nr 310000/1620/19 z dnia 29 stycznia 2020 r.

⁵² Umowa nr 310000/00204/21 z 28 stycznia 2021 r., umowa nr 310000/71/R/2019/1259 z dnia 27 września 2019r.

Zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła, że płatnicy regulowali umowy po terminie i nie opłacali składek bieżących. W związku z powyższym wysłano pisma informujące o niedopłatach. Pomimo tego płatnicy dalej nie uregulowali podanych należności w wyznaczonym terminie, co skutkowało rozwiązaniem umowy ratalnej. Ponadto, wyjaśniła, że O/ZUS w Radomiu nie mógł podejmować działań w celu odzyskania należności ze względu na otwarte postępowanie sanacyjne. Po ich zakończeniu niezwłocznie wdrożono postępowania egzekucyjne;

- płatnicy, z którymi zawarto umowy o odroczenie terminu płatności składek, w trzech przypadkach terminowo dokonywali wpłat. W pozostałych pięciu przypadkach⁵³ brak opłacenia składki odroczonej związany był z jej objęciem układem ratalnym zawartym przed upływem terminu płatności składki odroczonej;
- czterech płatników, w trakcie realizacji 10 umów⁵⁴ opłacało bieżące składki nieterminowo.

(akta kontroli: tom 1, str. 195, 287-420, 501-504, 520-521, tom 2, str. 15-16, 19-31, 52-62, 324-459)

2.3. W latach 2019-2022 O/ZUS w Radomiu wystawił odpowiednio łącznie 82 130 upomnień oraz 160 122 tytułów wykonawczych⁵⁵, w tym tytułów wykonawczych w ramach egzekucji prowadzonej przez naczelników urzędów skarbowych (nus) 12 929⁵⁶, egzekucję własną ZUS 142 262⁵⁷ oraz egzekucję sądową 4931⁵⁸.

Łączna wartość wystawionych tytułów wykonawczych w poszczególnych latach objętych kontrolą wynosiła 306 735,4 tys. zł⁵⁹, z czego w ramach egzekucji własnej ZUS 271 302,7 tys. zł⁶⁰, egzekucji sądowej oraz zgłoszeń wierzytelności do syndyków masy upadłościowej 25 309,7 tys. zł⁶¹ i prowadzonej przez nus 10 123 tys. zł⁶².

W latach 2019-2022 kwoty odzyskane przez organy egzekucyjne wynosiły odpowiednio: 18 520,9 tys. zł, 12 553,7 tys. zł, 6973,3 tys. zł oraz 21 190,9 tys. zł, z czego w ramach egzekucji własnej ZUS odzyskano kolejno: 17 538,4 tys. zł, 10 936,7 tys. zł, 6133,8 tys. zł oraz 19 660,3 tys. zł, egzekucji sądowej oraz zgłoszeń wierzytelności do syndyków masy upadłościowej: 588,6 tys. zł, 823,4 tys. zł, 454,3 tys. zł oraz 1 152,2 tys. zł i egzekucji prowadzonej przez nus: 393,9 tys. zł, 793,6 tys. zł, 385,2 tys. zł oraz 378,4 tys. zł.

W zakresie dochodzenia należności w O/ZUS w Radomiu obowiązywały ustanowione zarządzeniami Prezes ZUS procedura do procesu 4.2. „Przymusowe dochodzenie należności” oraz procedura do procesu 4.3. „Zabezpieczenia należności, sankcje i inne środki dyscyplinujące”. Dokumentacja oraz prowadzenie sprawy w zakresie dochodzenia należności dostępne były w aplikacjach FW, ARS oraz TWZA⁶³.

(akta kontroli: tom 1, str. 196, 204-207, 440-443, tom 2, str. 487 – Płyta CD nr 3, 493)

⁵³ Umowa nr 310000/71/216274/2020-03 z 15 czerwca 2020 r., umowa nr 310000/71/216274/2020-04 z 15 czerwca 2020 r., umowa nr 310000/71/O/2019/593 z 30 kwietnia 2019 r., umowa nr 310000/01211/21 z 1 czerwca 2021 r., umowa nr 310000/71/O/2019/703 z 27 czerwca 2019 r.

⁵⁴ Dotyczy siedmiu umów o rozłożenia na raty: nr 310000/00204/21 z 28 stycznia 2021 r., nr 310000/71/R/2019/1259 z 27 września 2019 r., nr 310000/440899/2020 z 4 czerwca 2020 r., nr 310000/71/R/2019/1051 z 13 sierpnia 2019 r., nr 310000/00255/22R z dnia 14 marca 2022 r., nr 310000/96870/20 z dnia 16 listopada 2022 r., nr 310000/1620/19 z dnia 29 stycznia 2020 r. oraz trzech umów o odroczenie terminu płatności: nr 310000/71/O/2019/593 z 30 kwietnia 2019 r., nr 310000/00802/21 z 10 maja 2021 r., nr 310000/71/O/2019/703 z 27 czerwca 2019 r.

⁵⁵ Było to odpowiednio: 17 050, 12 928, 20 605 i 31 547 upomnień oraz kolejno: 42 879, 28 038, 41 368, 47 837 tytułów wykonawczych.

⁵⁶ W poszczególnych latach kolejno: 4880, 2209, 2941, 2899.

⁵⁷ W latach 2019-2022 odpowiednio: 36 340, 24 499, 37 288, 44 135.

⁵⁸ Odpowiednio w okresie objętym kontrolą 1659, 1330, 1139 i 803

⁵⁹ W latach 2019-2022 było to kolejno: 83 609,6 tys. zł, 47 280,1 tys. zł, 76 748,8 tys. zł i 99 096,9 tys. zł.

⁶⁰ W latach 2019-2022 było to kolejno: 67 447,7 tys. zł, 41 473,4 tys. zł, 70 765,2 tys. zł, i 91 616,4 tys. zł.

⁶¹ W latach objętych kontrolą odpowiednio: 11 626,6 tys. zł, 4389,6 tys. zł, 4612,4 tys. zł i 4681,1 tys. zł.

⁶² W latach 2019-2022 było to kolejno: 4535,3 tys. zł, 1417,1 tys. zł, 1371,2 tys. zł oraz 2799,4 tys. zł.

⁶³ Aplikacja FW jest komponentem systemu KSI ZUS, z kolei ARS i TWZA są autorskimi aplikacjami ZUS. Ich funkcjonalności umożliwiały m.in. postępowania wobec osób trzecich i następców prawnych, wystawianie tytułów wykonawczych, zawiadomień o zajęciu prawa majątkowego oraz obsługę przymusowego dochodzenia należności w ramach egzekucji na rzecz innych wierzycieli (zbieg administracyjny i administracyjno-sądowy).

Szczegółową kontrolą w zakresie prawidłowości przymusowego dochodzenia należności, ustalania składników majątkowych i dokonywania zabezpieczenia, objęto siedmiu spośród 30 największych dłużników⁶⁴ oraz trzech dłużników dobranych celowo, wobec których prowadzono egzekucję. W latach 2019-2022 wystawiono im 169 tytułów wykonawczych i odzyskano należności w łącznej kwocie 620 tys. zł. Według stanu na 31 grudnia 2022 r. należności podmiotów objętych badaną próbą wynosiły 18 179 tys. zł. Stwierdzono, że:

- w przypadku czterech dłużników⁶⁵, wobec których prowadzona była egzekucja 29 ze 169 tytułów wykonawczych zostało wystawione z przekroczeniem terminów wynikających z procedury⁶⁶. U trzech z nich O/ZUS w Radomiu przekroczył od dwóch do 95 dni 90 dniowy termin wystawienia 21 tytułów wykonawczych⁶⁷. W przypadku czwartego dłużnika o 18 dni przekroczone obowiązujący do końca 2019 r., 45 dniowy termin na wydanie ośmiu tytułów wykonawczych⁶⁸. Opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- O/ZUS w Radomiu dokonywał rzetelnej analizy stanu majątkowego dłużnika w oparciu o akta płatnika oraz informacje znajdujące się w aplikacjach stanowiących elementy systemu KSI ZUS;
- każdorazowo weryfikując stan majątkowy dłużnika pracownicy Oddziału ZUS w Radomiu posilkowali się informacjami zawartymi w zewnętrznych elektronicznych bazach danych m.in. takich jak OGNIVO⁶⁹, Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców, Elektronicznych Księgach Wieczystych, CEIDG oraz Krajowego Rejestru Sądowego;
- w stosunku do dwóch z dziesięciu badanych dłużników prowadzono działania w celu przeniesienia odpowiedzialności za zobowiązania na osoby trzecie⁷⁰;
- pracownicy komórki RED każdorazowo stosowali ustalenia proste. W czterech przypadkach zastosowano także ustalenia zaawansowane polegające na skierowaniu zapytania do innych dysponentów danych.

(akta kontroli: tom 1, str. 533, 550 – Płyta CD nr 5)

2.4. W latach 2019-2022 w oparciu o przepisy ustawy o sus oraz ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność⁷¹, O/ZUS w Radomiu wydał 126 decyzji o umorzeniu należności o łącznej wartości składek 4774,4 tys. zł, z czego na podstawie przepisów ustawy o sus 32 decyzje na łączną kwotę 539,3 tys. zł, oraz w oparciu o przepisy ustawy abolicyjnej 94 decyzje o umorzeniu należności na łączną kwotę 4235,1 tys. zł.

⁶⁴ W tym czterech dłużników z próby 12 opisanej w punkcie 2.1. wystąpienia pokontrolnego.

⁶⁵ ID płatnika: 1974755, 243568649, 229345836, 17473979.

⁶⁶ Procedura do procesu 4.2. „Przymusowe dochodzenie należności”.

⁶⁷ Tytuły wykonawcze: TW4310021010991, TW4310021010989, TW4310021010990, TW4310022000946, TW4310022000947, TW4310022000948, TW4310022005903, TW4310022005904, TW4310022005905, TW4310022010091, TW4310022010092, TW4310022010093, TW4310023000719, TW4310023000720, TW4310023000721, TW4310123000269, TW4310123000270, TW4310123000271, TW1310022004334, TW1310022004332, TW1310022004333.

⁶⁸ Tytuły wykonawcze: TW1310019003308, TW1310019003315, TW1310019003309, TW1310019003316, TW1310019003310, TW1310019003317, TW1310019003311, TW1310019003318.

⁶⁹ Ognivo to system umożliwiający sprawną i bezpieczną komunikację online pomiędzy bankami i spółdzielczymi kasami oszczędnościowo-kredytowymi oraz podmiotami uprawnionymi do uzyskiwania informacji objętych tajemnicą bankową i tajemnicą zawodową SKOK, tzn. sądownymi i administracyjnymi organami egzekucyjnymi.

⁷⁰ W jednym przypadku po zakończeniu postępowania przed sądem o wyjawienie majątku w przypadku jego braku i wykazaniu przesłanki bezskuteczności egzekucji zostaną podjęte działania zmierzające do wydania decyzji przenoszących odpowiedzialność na zarząd, na etapie kontroli ta przesłanka nie została wykazana, postępowanie egzekucyjne jest w toku.

⁷¹ Dz. U. poz. 1551, dalej: ustawa abolicyjna.

Wewnętrzne zasady umarzania należności z tytułu składek unormowano w procedurze do procesu 4.1. „Obsługa ulg i umorzeń”⁷².

(akta kontroli: tom 1, str. 32-62, 550 – Płyta CD nr 5, tom 2, str. 487 - Płyta CD nr 3)

Badaniem objęto pięć decyzji o umorzeniu należności na łączną kwotę 552,4 tys. zł (trzy decyzje na najwyższą kwotę wydane w oparciu o przepisy ustawy o sus o łącznej wartości 322,7 tys. zł⁷³ oraz dwie na najwyższą kwotę w oparciu o ustawę abolicyjną o łącznej wartości 229,7 tys. zł), co stanowiło 11,6% łącznej wartości umorzonych należności.

Decyzje o umorzeniu wydane na podstawie ustawy o sus dotyczyły w jednym przypadku nieściągalnych należności⁷⁴ (art. 28 ust. 3 ustawy o sus), a w dwóch przypadkach⁷⁵ umorzenie nastąpiło z uwagi na trudną sytuację materialną, rodzinną i zdrowotną wnioskodawców lub interes publiczny (art. 28 ust. 3a ustawy o sus). Stan faktyczny dotyczący nieściągalności bądź sytuacji materialnej, rodzinnej i zdrowotnej został rzetelnie udokumentowany w aktach płatników oraz aplikacji OUU. W jednym przypadku należności były zabezpieczone wpisem hipoteki przymusowej do księgi wieczystej dłużnika⁷⁶. Umorzone należności były wcześniej objęte postępowaniem egzekucyjnym za wyjątkiem jednego umorzenia, które nastąpiło z uwagi na trudną sytuację materialną, rodzinną i zdrowotną wnioskodawców lub interes publiczny. W tym przypadku O/ZUS w Radomiu nie podjął działań egzekucyjnych ponieważ dłużnik złożył wniosek o umorzenie należności, przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego. Dwa wnioski o umorzenie należności na podstawie ustawy abolicyjnej złożono terminowo, tj. w okresie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie tej ustawy⁷⁷. W obu przypadkach należności niepodlegające umorzeniu na podstawie ustawy abolicyjnej zostały objęte układem ratalnym, w wyniku którego zostały spłacone.

(akta kontroli: tom 1, str. 422-427)

2.5. W latach 2019-2022 O/ZUS w Radomiu sporządził łącznie 11 175 wniosków o odpisanie przedawnionych należności⁷⁸ na łączną kwotę 44 306,2 tys. zł⁷⁹. Najwyższą kwotę przedawnionych należności 25 364,1 tys. zł, tj. 57,2% ogółu przedawnień, odpisano w kategorii „przyczyny niezależne”, „z winy płatnika” odpisano kwotę 9399,7 tys. zł, tj. 21,2% ogółu przedawnień, „z winy ZUS” odpisano kwotę 5981 tys. zł, tj. 13,5% ogółu przedawnień z kolei z przyczyn „innego organu” wartość wniosków o odpisanie przedawnionych należności wynosiła 3561,4 tys. zł. Reguły postępowania w zakresie przedawnionych należności unormowano w stanowiącej załącznik nr 4 Instrukcji ustalania i odpisywania należności przedawnionych do procedury do procesu 3.1. „Obsługa salda konta płatnika”⁸⁰.

⁷² Zarządzenie nr 29 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie wprowadzenia Procedury do procesu 4.1. „Obsługa ulg i umorzeń” wraz ze zm.

⁷³ Były to dwie sprawy, co do których dokonano umorzeń w opłacaniu składek na podstawie art. 28 ust. 3a ustawy o sus oraz jedna, w której umorzenie nastąpiło na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy o sus o nr 310000/71/U/2019/426, 310000/71/603561/2020, 310000/71/880898/2022.

⁷⁴ Oznaczenie sprawy: 310000/71/U/2019/426.

⁷⁵ Oznaczenie spraw: 310000/71/603561/2020 oraz 310000/71/880898/2022.

⁷⁶ Umorzenie z uwagi na trudną sytuację materialną, rodzinną i zdrowotną dłużnika.

⁷⁷ Tj. od 15 stycznia 2013 r.

⁷⁸ W 2019 r. – 3230, 2020 r. – 1449, 2021 r. – 2834 oraz w 2022 r. – 3662.

⁷⁹ W 2019 r. – 5982,9 tys. zł, 2020 r. – 3501,2 tys. zł, 2021 r. – 7689,5 tys. zł i 2022 r. – 27 132,6 tys. zł.

⁸⁰ Zarządzenie nr 3 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 stycznia 2020 r. w sprawie wprowadzenia procedury do procesu 3.1. „Obsługa salda konta płatnika”. Zarządzenie Prezes ZUS uchylilo wcześniej obowiązującą w tym zakresie procedurę do procesu 3.1. „Obsługa salda konta płatnika” ustanowioną zarządzeniem nr 28 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 marca 2017 r.

O/ZUS w Radomiu prowadził ewidencję zatwierdzonych wniosków o odpisanie przedawnionych należności, zgodnie z wymogami określonymi w *Instrukcji ustalania i odpisywania należności przedawnionych*⁸¹.

Wartość odpisanych wniosków o przedawnione należności w 2022 r. stanowiła 61,2% wartości przedawnionych należności w okresie objętym kontrolą. Zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła m.in., że wysoki udział wartości przedawnionych należności w 2022 r. w stosunku do okresu objętego kontrolą wynikał z historii działań prowadzonych zgodnie z planem Programu Stabilizacji Pracy⁸² oraz był pochodną powrotu do realizacji zadań po ustaniu ograniczeń wynikających z pandemii COVID-19. Ponadto w 2022 r. Oddział ZUS w Radomiu dokonał odpisu przedawnionych należności na kontach ośmiu dłużników na łączną kwotę 28 352,7 tys. zł, co stanowiło znaczny udział ogólnej wartości przedawnionych należności w 2022 r.

(akta kontroli: tom 1, str. 201, 431, str. 550 – Płyta CD nr 5)

Szczegółową kontrolą w zakresie prawidłowości odpisywania przedawnionych należności objęto pięć wniosków o odpisanie przedawnionych należności z tytułu składek na łączną kwotę 17 159,4 tys. zł, co stanowiło 38,7% ogółu przedawnionych należności⁸³. Analiza ww. spraw wykazała, że:

- w trzech przypadkach⁸⁴ jedną z przyczyn przedawnień na łączną kwotę 245,7 tys. zł była wina ZUS. Spowodowana była brakiem działań ZUS ukierunkowanych na odzyskanie należności (3,1 tys. zł) oraz bezpodstawnie prowadzoną egzekucją, tj. formularz DRA nie posiadał pouczenia i został niewłaściwie doręczony (242,6 tys. zł). Opis ustaleń w tym zakresie zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- wnioski o odpisanie przedawnionych należności zostały opracowane i podpisane zgodnie z wymogami określonymi w *Instrukcji ustalania i odpisywania należności przedawnionych*;
- od daty terminu przedawnienia / skorygowania należności do zatwierdzenia do zaakceptowania wniosku o przedawnienie upłynęło od 35 do 2652 dni⁸⁵. Opis stwierdzonej w tym zakresie nieprawidłowości zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- w jednym przypadku⁸⁶ O/ZUS w Radomiu nieprawidłowo odpisał przedawnione składki. Opis ustaleń w tym zakresie zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom 1, str. 430, 456-492, tom 2, 13, 489-492)

2.6. W komórkach RKS i komórkach realizacji dochodów Oddziału ZUS w Radomiu w 2018 r. przyjęto PSP⁸⁷. Jego celem było osiągnięcie wskaźnika 80% poziomu dochodzenia należności, poziomu dochodzenia należności za ostatnie pięć lat na poziomie 90% oraz jakości obsługi kont na poziomie 85%, tj. wskaźników określonych w standardach ZUS.

W całym okresie objętym kontrolą wykonanie wskaźnika poprawności obsługi kont płatników składek⁸⁸ kształtowało się na poziomie od 87,9% w I kw. 2019 r. do 93,8% w IV kw. 2022 r. prawidłowo obsłużonych kont płatników składek. W IV kwartałach lat objętych kontrolą wykonanie tego wskaźnika wynosiło kolejno: 92%, 91,8%, 89,7%

⁸¹ Załącznik nr 4 do procedury do procesu 3.1. „Obsługa salda konta płatnika” – zarządzenie nr 3 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 8 stycznia 2020 r. w sprawie wprowadzenia procedury do procesu 3.1. „Obsługa salda konta płatnika”.

⁸² Dalej: PSP.

⁸³ Po jednym wniosku o najwyższej wartości przedawnionych należności (okres po 31 grudnia 1998 r.), w którym przyczyną przedawnienia należności były: upadłość/likwidacja, umorzenie egzekucji, przy jednoczesnym braku możliwości dochodzenia, korygujący dokument złożony z urzędu, bezpodstawnie prowadzona egzekucyjna, tj. DRA bez pouczenia, niewłaściwe doręczenie oraz brak działań ZUS.

⁸⁴ Nr sprawy 310000/71/740/2022, 310000/71/1000/2022 oraz 310000/71/900/2022.

⁸⁵ Tj. 7 lat 3 miesiące i 5 dni.

⁸⁶ Sprawa 310000/71/3630/2022.

⁸⁷ We wrześniu 2019 r. PSP został aneksowany.

⁸⁸ Miernik ustanowiono procedurą do procesu 3.1. „Obsługa salda konta płatnika”.

oraz 93,8%. Oznacza to, że O/ZUS w Radomiu osiągnął wskaźnik na wymaganym w PSP poziomie.

Od III kwartału 2021 r. zgodnie z procedurą do procesu 4.1. „Obsługi ulg i umorzeń” mierzono wskaźnik efektywności zawieranych układów ratalnych (efektywność zawieranych układów ratalnych na należności z tytułu składek). Od tego okresu do końca 2022 r. efektywność zawieranych układów ratalnych w O/ZUS w Radomiu każdorazowo kształtowała się na poziomie powyżej 98% i w IV kwartałach 2021 i 2022 wynosiła odpowiednio 98,4% i 99,7%.

Wykonanie wskaźników określonych w procedurze do procesu 4.2. „Przymusowe dochodzenie należności” wynosiło w zakresie:

- poziomu dochodzenia należności (poziom zadłużenia objętego działaniami Zakładu) w IV kw. lat objętych kontrolą odpowiednio 82,9%, 84,6%, 83,7% i 93,5%. W okresie tym kształtował się on na poziomie od 80,2% w III kw. 2021 r. do 93,5% w IV kw. 2022 r. (średnio w okresie objętym kontrolą 84,5%)⁸⁹. Tym samym O/ZUS w Radomiu osiągnął wskaźnik dochodzenia należności na wymaganym w PSP poziomie 80%;
- terminowości wystawiania tytułów wykonawczych porównując IV kw. 2019 r. i 2022 r. wynosiła odpowiednio 63,2% i 47,4%, a tym samym uległo pogorszeniu. W badanym okresie wskaźnik ten wynosił od 5,8% w III kw. 2020 r. do 73,4% w II kw. 2020 r., średnio w okresie objętym kontrolą 46,7%;
- efektywności egzekucji (poziom odzyskanych należności w ramach przymusowego dochodzenia należności) porównując IV kw. 2019 r. i 2022 r. odpowiednio 53,6% i 50,8%. W zależności od kwartału, wartość wskaźnika przyjmowała wartość od 41,7% w II. kw. 2021 r. do 61,5% w IV. kw. 2020 r., a średnio w okresie objętym kontrolą 51%.

Zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła m.in., że z uwagi na pandemię obsługa rozliczeń na kontach płatników składek realizowana była zgodnie z zadaniami priorytetowymi określonymi w wytycznych Prezesa Zakładu z 16 marca 2020 r.

W obszarze przymusowego dochodzenia należności, z uwagi na trudną sytuację przedsiębiorców, w stosunku do płatników, którzy nie posiadali zadłużenia do końca stycznia 2020 r. lub wystąpili z wnioskiem o ulgę w ramach tarczy, zalecane zostało wstrzymanie działań przed i egzekucyjnych. Biorąc pod uwagę powyższe spadek wskaźników znajduje swoje uzasadnienie, gdyż poza ww. zadaniami, pozostałe były realizowane w miarę możliwości wydziałów.

(akta kontroli: tom 1, str. 202, 228-286, 518-519, tom 2 str. 487 – Płyta CD nr 3)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. 29 tytułów wykonawczych (17,2%) ze 169 objętych próbą do kontroli największych dłużników w stosunku, do których prowadzone były działania egzekucyjne, wystawiono z naruszeniem terminu wynikającego z przyjętych procedur.

Przekroczenie terminu wynosiło od dwóch do 95 dni. Spośród 29 nieterminowo wystawionych tytułów wykonawczych osiem wystawiono 18 dni po terminie określonym w rozdziale IV ust. 4 pkt 1 załącznika nr 3 do procedury do procesu 4.2. „Przymusowe dochodzenie należności”, zgodnie z którym wystawienie tytułu wykonawczego powinno być dokonane w terminie do 45 dni od dnia doręczenia upomnienia. Natomiast 21 tytułów wykonawczych wystawiono po obowiązującym od 2020 r., 90-dniowym terminie od wymagalności składki, wynikającym z rozdziału V ust. 2 pkt 1 załącznika nr 5 do procedury do procesu 3.1. „Obsługa salda konta płatnika”.

⁸⁹ W I i II kw. 2020 wskaźnik wyłączony z oceny.

Zastępcy naczelnika Wydziału RKS wyjaśnili, że przekroczenie terminów na wystawienie tytułów wykonawczych, wynikających z obowiązujących procedur spowodowane było dużą ilością zadań bieżących do wykonania.

(akta kontroli: tom 1, str. 506-515, 533, tom 2, str. 18, 178-274)

2. Trzy⁹⁰ (z pięciu objętych kontrolą) wniosków o odpisanie przedawnionych należności na łączną kwotę 4422,5 tys. zł opracowano od 728 do 2652 dni od upływu terminu przedawnienia / skorygowania należności, co nie zapewniało rzetelności i kompletności informacji gromadzonych na kontach płatników składek zgodnie z art. 34 ust. 1 w zw. z art. 45 ust. 1 pkt. 1 i 2 ustawy o sus oraz naruszało art. 20 ust. 1 uor, na mocy którego w księgach rachunkowych okresu sprawozdawczego należy ująć każde zdarzenie, które nastąpiło w tym okresie sprawozdawczym. Oznacza to, że dyspozycja wynikająca z art. 20. ust 1 uor nie została zrealizowana. Ponadto art. 34 ust. 1 w zw. z art. 45 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o sus wskazuje, że na koncie płatnika składek ewidencjonuje się m.in. wszelkie inne dane konieczne do obsługi konta, w szczególności do celów rozliczania należności z tytułu składek oraz do celów prowadzenia postępowania egzekucyjnego, jak również prowadzone są rozliczenia m.in. należnych składek.

Zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła, że w ZUS obowiązują wewnętrzne regulacje⁹¹, których celem jest zapewnienie zgodności działań z przepisami ustawy o sus i uor. Na ich mocy konta rozliczeniowe płatników składek są prowadzone w Systemie Ewidencji Kont i Funduszy⁹². Ustawa o sus nie określa terminów, w którym powinien być wykonany odpis przedawnionych należności. Niemniej jednak rozliczenia w SEKiF są prowadzone w sposób ciągły, ich analiza prowadzona jest systematycznie, a operacje związane z odpisem należności przedawnionych znajdują swoje odzwierciedlenie w tym samym okresie sprawozdawczym, w którym wystąpiły. W O/ZUS w Radomiu każde zdarzenie gospodarcze, zgodnie z art. 20 ust. 1 uor jest księgowane na bieżąco w danym okresie sprawozdawczym. Ponadto zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła, że z wielu złożonych powodów⁹³, Oddział ZUS w Radomiu nie był w stanie realizować swoich zadań na bieżąco m.in. sporządzać wszystkich odpisów należności przedawnionych. W 2018 r. powstał PSP, a przedmiotowe konta zostały ujęte w jego harmonogramie. Pomimo trudności został on zrealizowany zgodnie z założeniami i na kontach ww. płatników należności przedawnione zostały odpisane przed końcem 2022 r. Lata 2019-2020 były trudnym czasem pandemii, w którym skoncentrowano się na realizacji wniosków pomocowych dla przedsiębiorców dotkniętych jej skutkami. Powyższe sytuacje miały bezpośredni wpływ na terminowość i zaburzyły systematyczną realizację podstawowych zadań.

Ustosunkowując się do tych wyjaśnień, wskazać należy że pomimo, iż wewnątrz ZUS obowiązują normy, których celem jest zapewnienie zgodności działań z przepisami ustawy o sus i uor, to zapisy na kontach płatników, których dotyczyły wnioski a tym samym w księgach rachunkowych, nie zostały ujęte w okresie sprawozdawczym, w którym zdarzenie nastąpiło. Tym samym został naruszony art. 34 ust. 1 ustawy o sus oraz art. 20 ust. 1 uor. Fakt ujęcia kont płatników we wnioskach procedowanych według przyjętych harmonogramów PSP nie zwalniał z obowiązku gromadzenia na kontach płatników składek rzetelnych i kompletnych informacji oraz ujmowania w okresie sprawozdawczym zdarzeń w księgach rachunkowych.

(akta kontroli: tom 1, str. 530-531, tom 2, str. 13)

⁹⁰ Nr sprawy: 310000/71/74 0/2022, 310000/71/1000/2022, 310000/71/900/2022.

⁹¹ Polityka rachunkowości Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ustanowiona zarządzeniem Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 22 stycznia 2019 r.

⁹² Dalej: SEKiF.

⁹³ Takich jak np. przygotowania kont do uzgodnienia i przejęcia kont do SEKiF: lata 2011-2013, konieczności uzgadniania sald w SEKiF : 2014-2016, przygotowanie do e-składki: 2017.

3. Dopuszczenie do przedawnienia należności z winy ZUS w łącznej kwocie 245,7 tys. zł w trzech⁹⁴ spośród pięciu badanych wniosków o odpisanie przedawnionych należności. Przyczyną przedawnień był w dwóch przypadkach brak działań ZUS ukierunkowanych na odzyskanie należności (łącznie 3,1 tys. zł) oraz bezpodstawnie prowadzona egzekucja – formularz DRA nie posiadał pouczenia i został niewłaściwie doręczony (242,6 tys. zł).

Zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła, że w sprawie:

- 310000/71/1000/2022⁹⁵ korekty dokumentów rozliczeniowych skutkowały zmianami w zakresie rozliczenia wpłat, przy kilku miesiącach powstały niedopłaty. W trakcie realizacji zadań określonych w PSP w wyniku analizy konta zostało potwierdzone, że należności wynikające z powyższych korekt nie były objęte przymusowym dochodzeniem w związku z tym podlegały odpisaniu jako przedawnione;
- 310000/71/740/2022⁹⁶ zadłużenie było skierowane do egzekucji poprzez zajęcie rachunku bankowego, jednak z uwagi na brak efektywności zostało wycofane, a tytuły wykonawcze z powodu pierwotnie braku środka egzekucyjnego, a następnie niedopatrzenia pracownika nie zostały przekierowane na inny środek egzekucyjny ani do nus;
- 310000/71/900/2022⁹⁷ kwota odpisu została spowodowana bezpodstawnie prowadzoną egzekucją z powodu wdrożenia jej na podstawie deklaracji rozliczeniowych nie zawierających pouczenia, że w przypadku nie opłacenia wykazanych w nich należności, mogą być podstawą do przymusowego dochodzenia. Zastępca dyrektora ds. dochodów podkreśliła, że głównym powodem, dla którego niemożliwe było odzyskanie nieopłaconych należności, w przypadku powyższego płatnika był brak majątku.

(akta kontroli: tom 1, str. 456-471, 477-485, 532)

4. W jednym przypadku⁹⁸ we wniosku o odpisanie przedawnionych należności O/ZUS w Radomiu nieprawidłowo odpisał przedawnione składki, wskazując na niewłaściwą przyczynę oraz datę przedawnienia należności z tytułu składek.

Zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła m.in., że w wyniku ponownej weryfikacji sprawy ustalono, że nieprawidłowo odpisano przedawnione składki, błędnie określając datę⁹⁹ oraz przyczynę przedawnienia.

Pracownik Wydziału RKS sporządzając wniosek o odpis składek przedawnionych, błędnie obliczył okres biegu terminu przedawnienia nie uwzględniając działań związanych z kontrolą przeprowadzoną u płatnika oraz nie uwzględnił faktu wydania decyzji określających okresy podlegania ubezpieczeniom, które to decyzje zawieszały bieg terminu przedawnienia za okresy: 11/2007-12/2007, 02/2008-12/2008, 02/2009-06/2009, 01/2011. Wniosek o odpisanie należności przedawnionych o nr 310000/71/3630/2022 zawierał więc błędną datę przedawnienia należności oraz

⁹⁴ Nr sprawy: 310000/71/74 0/2022 kwota przedawnienia z winy ZUS: 1 tys. zł, 310000/71/36 30/2022 kwota przedawnienia z winy ZUS: 278,5 tys. zł, 310000/71/10 00/2022 kwota przedawnienia z winy ZUS: 2,1 tys. zł oraz 310000/71/90 0/2022 kwota przedawnienia z winy ZUS: 242,6 tys. zł. Wartości te uwzględniają także odsetki oraz koszty egzekucyjne.

⁹⁵ Kwota należności głównej ujęta we wniosku z przyczyną brak działań to 947,47 zł (łącznie z odsetkami za zwłokę – 2110,47 zł).

⁹⁶ Kwota należności głównej ujęta we wniosku z przyczyną brak działań to 495,76 zł (łącznie z odsetkami za zwłokę – 1.025,76 zł).

⁹⁷ 242.558,23 zł, w tym kwota składek 88046,23 zł.

⁹⁸ Sprawa 310000/71/3630/2022.

⁹⁹ Dokumenty rozliczeniowe za okres: 11/2007 r. – 10/2008 r. zostały sporządzone z urzędu w dniach 12 października 2016 r., 14 października 2016 r. i 15 listopada 2016 r. Dokumenty korygujące za okres: 11/2008 r. – 06/2009 r., 01/2011 r. zostały sporządzone z urzędu w dniach 12 października 2016 r., 17 października 2016 r. Przed sporządzeniem tych dokumentów na koncie płatnika nie było zaległości za te okresy.

przyczynę przedawnienia. Ponadto zastępca dyrektora ds. dochodów wyjaśniła, że nieprawidłowo sporządzone noty odpisu przedawnionych należności, zostaną anulowane a w ich miejsce sporządzone nowe na te same kwoty jednak z prawidłową przyczyną i datą przedawnienia.

(akta kontroli: tom 1, str. 472-476, tom 2, 489-492)

OCENA CZĄSTKOWA

W badanym okresie wykonanie wskaźników dochodzenia należności, poprawności obsługi kont płatników składek i efektywność zawieranych układów ratalnych było prawidłowe. Wykonanie tych wskaźników wynosiło kolejno: od 80,2% do 93,5%, od 87,9% do 93,8% oraz od 98,3% do 99,7%. Z kolei wykonanie wskaźników terminowości wystawiania tytułów wykonawczych i efektywności egzekucji w IV. kw. 2022 r. względem IV. 2019 r. uległo pogorszeniu odpowiednio o 15,8 p.p. i 2,8 p.p. Celem dochodzenia należności od dłużników O/ZUS w Radomiu stosował wszystkie dostępne mu środki egzekucyjne. Analiza dokumentacji w zakresie umorzeń należności składkowych nie wykazała nieprawidłowości.

W wyniku kontroli stwierdzono, że w 29 ze 169 skontrolowanych tytułów wykonawczych przekroczone terminy ich wystawiania. Ponadto analiza pięciu wniosków o odpisanie przedawnionych wykazała, że trzy z nich sporządzono w terminie od 728 do 2652 dni od upływu terminu przedawnienia, co było niezgodne z art. 34 ust. 1 ustawy o sus oraz art. 20 ust. 1 uor oraz dopuszczono do przedawnienia należności z winy ZUS w trzech spośród pięciu badanych wniosków na kwotę 245,7 tys. zł. W jednym z wniosków o odpisanie przedawnionych należności nieprawidłowo zostały odpisane przedawnione składki.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1. Przekazywanie do PIP informacji o wynikach postępowania w sprawie nieprawidłowości dotyczących naruszenia przepisów o ubezpieczeniach społecznych, zgodnie z § 4 ust. 2 porozumienia.
2. Ujmowanie zdarzeń dotyczących odpisywania przedawnionych należności w sposób zapewniający rzetelność i kompletność informacji gromadzonych na kontach płatników zgodnie z ustawą o sus i w terminach wynikających z uor.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 28 września 2023 r.

Kontrolerzy
Adrian Przepiórka
Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
p.o. Dyrektor
Dariusz Rogowski

.....
podpis

Mateusz Pastuszko
Specjalista kontroli państwowej

.....
Kamil Strenkowski
Starszy inspektor kontroli państwowej

.....
podpis